

Безлюдна Віта Валеріївна, *д. пед. н., професор, професор кафедри іноземних мов Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Безлюдний Роман Олександрович, *к. пед. н., доцент, доцент кафедри теорії та практики іноземних мов Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО

На сучасному етапі розвитку української освіти відбувається реформування навчального процесу у закладах вищої освіти на кількох рівнях: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ЗВО співпраці з європейським навчальними закладами, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти тощо, що зумовлює необхідності володіння іноземною мовою на високому рівні.

Проблема вибору найбільш ефективних інноваційних методів і технологій у закладах вищої освіти була завжди значущою й актуальною, а особливо сьогодні, оскільки пандемія COVID-19 вплинула на більшість країн, включаючи Україну. Після локдауну ЗВО України поряд зі стандартними технологіями навчання іноземної мови почали активніше використовувати інноваційні методики навчання, здебільшого змішане навчання (ЗМ) .

У роботах українських і зарубіжних науковців зазначається, що змішане навчання підвищує мотивацію студентів – імовірно, тому, що воно в більшій мірі відповідає очікуванням потребам сучасних студентів, чиї повсякденні комунікативні практики реалізуються в цифровому середовищі.

Термін змішане навчання (blended learning), спочатку застосовувався в сфері корпоративної бізнес-освіти і почав використовуватися в лінгводидактичному контексті близько 15 років тому [6].

Скористаємося визначенням змішаного навчання, запропонованим фахівцями Інституту К. Крістенсена (однієї з провідних організацій), яка системно і масштабно досліджує цей феномен сучасної освіти: «Змішане навчання – освітня технологія, за допомогою якої навчання частково відбувається в онлайн-середовищі, з можливістю самостійного контролю студентом шляху, часу, місця і темпу навчання; частково - в аудиторії, за участю вчителя (face-to-face «обличчям до обличчя»), причому всі компоненти такого навчання взаємопов'язані і створюють цілісний навчальний процес» [3].

Основна ідея змішаного навчання не в тому, що частина навчання відбувається онлайн, а в тому, що у студентів з'являється можливість (і обов'язок) самостійно контролювати свої темп, час і місце навчання [2].

У вирішенні нетривіального завдання можуть допомогти апробовані закордоном моделі змішаного навчання, які, зрозуміло, будуть варіюватися в залежності від умов, цілей, змісту навчання і особливостей викладача і студентів.

Виділяють дві основні моделі: ротаційна і гнучка [5].

Оскільки термінологія моделей змішаного навчання в українській мові ще не до кінця усталилася, в дужках наводимо англійський варіант термінів.

1. Ротаційна модель (Rotation Model) передбачає, що основна частина навчання проходить в аудиторії, але при цьому в певний час (в рамках заняття, навчального дня або після нього) діяльність студентів переноситься в онлайн-середовище. При цьому очне навчання може являти собою не тільки роботу в аудиторії з усією групою, а й роботу в міні-групах, індивідуальні тьюторські консультації.

В українських ЗВО здебільшого використовується Гнучка модель (Flex Model), на відміну від ротаційної, цілком спрямована на онлайн-навчання. Студенти працюють в онлайн-середовищі в зручний для них час і в зручному темпі, виконують групові завдання, взаємодіють між собою і з викладачем в асинхронному режимі і у встановлений розкладом час зустрічаються з викладачем і одногрупниками. Гнучка модель може бути застосована,

наприклад, в тому випадку, якщо в силу обставин студенти не можуть відвідувати заняття.

Так, Летбріджській університет (Канада) перевів в змішаний формат курс академічного читання англійською мовою. Реалізована модель є варіацією гнучкої моделі змішаного навчання, при цьому найважливіша роль відводиться колаборативним проектам з читання академічних текстів і письмовій рефлексії. В умовах недостатньої кількості аудиторних годин така робота дозволила підвищити ефективність навчання, яка вимірюється тим, що випускники програми успішно освоюють академічні дисципліни першого курсу університету, що реалізуються англійською мовою [6].

Крім ротаційної і гнучкою моделей, виділяють також моделі «самостійного вибору» (A La Carte model) і «віртуального навчання, посиленого очними заняттями» (Enriched-virtual model) [5].

Таким чином, узагальнюючи описані в літературі види моделей змішаного навчання в процесі вивчення іноземної мови у ЗВО, наведемо ряд переваг:

- гнучкість (час, місце, темп);
- компенсація нестачі аудиторних годин;
- націленість на виховання «активного студента»;
- можливості індивідуалізації навчання;
- студентоцентричність;
- зручність у вимірі і аналізі результатів і ін.

Стає очевидно, що використання будь-якої з описаних вище моделей змішаного навчання вимагає від викладача не тільки технічної грамотності і вміння використовувати ІКТ на заняттях, але і здатності переглянути звичні педагогічні стратегії, взяти на себе сміливість апробувати нові технології і дати собі і студентам час на адаптацію до них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання технології змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Information technology and learning tools*. 2019. Vol. 73. № 5. С. 86-100. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.2669>

2. Андреева Н.В. Смешанное обучение – это «суп из топора». Newtonew, 2015. URL : <https://newtonew.com/discussions/blending-learning-sup-iz-topora> (дата звернення: 12.01.2021).

3. Christensen C., Johnson C.W., Horn M.B. *Disrupting class: How disruptive innovation will change the way the world learns*. Columbus: McGraw-Hill Education, 2010. 272 p.

4. Gilbert, J. A collaborative online reading and research project // *Blended learning in English language teaching: Course design and implementation*. London: British Council, 2013. P. 27-34.

5. Horn, M.B., Staker, H. *Blended: Using disruptive innovation to improve schools*. San Francisco, CA: JohnWiley & Sons, 2014. 336 p.

6. Sharma, P., Barrett, B. *Blended learning: Using technology in and beyond the language classroom*. Oxford: Macmillan, 2007. 160 p.

В числе факторов, которые ограничивают использование цифровых ресурсов и инструментов в образовательном процессе, педагоги называли:

- 1) технические трудности (недостаточные условия для применения ИКТ);
- 2) неуверенность в собственных технических навыках;
- 3) сомнение в целесообразности перехода на смешанное обучение в рамках языковых занятий;
- 4) нехватка времени на освоение новых педагогических технологий;
- 5) недостаток качественных методических онлайн-ресурсов по РКИ, обеспечивающих смешанное обучение;
- 6) недостаток знаний о том, как грамотно встроить работу с онлайн-ресурсами в учебный процесс.

Обратим внимание на последний (в списке, но не по значимости) ограничивающий фактор и обсудим его в следующей части.